

บทที่ 1

บทนำ

หญ้าแพงโกล่า (*Digitaria decumbens*) เป็นหญ้ายืนต้น ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์ เจริญเติบโตได้ในดินหลายชนิด ทนแล้ง และทนน้ำท่วมขังในระยะสั้นๆ ได้ ลำต้นและใบมีขนาดเล็ก สามารถทำเป็นหญ้าแห้งได้เร็ว เมื่อแห้งแล้วต้นและใบจะอ่อนนุ่ม มีกลิ่นหอม สัตว์ชอบกิน สามารถตัดได้ทุก 40 วัน โดยมีโปรตีน ประมาณ 10% เยื่อใย 29% และ TDN 59% (กรมปศุสัตว์, 2545) ซึ่งจัดได้ว่าเป็นอาหารหยาบที่มีคุณภาพดี นอกจากนี้ยังมีข้อดี คือ ถ้าปลูกในเขตพื้นที่ชลประทานที่มีการให้น้ำได้ จะสามารถตัดผลผลิตได้ตลอดทั้งปี เหมาะที่จะนำไปใช้เป็นอาหารหยาบหลักในการเลี้ยงโคนม เพราะจะทำให้โคได้กินอาหารหยาบที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้โคมีสุขภาพที่ดี และให้ผลผลิตน้ำนมดีขึ้นด้วย

ในการปลูกหญ้าแพงโกล่าเป็นอาชีพทางเลือกสำหรับเกษตรกร เพื่อให้ได้ผลผลิตดีเป็นที่น่าพอใจ ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต คือ ปัจจัยทางด้านดิน เพราะคุณภาพของดิน และการจัดการดิน มีผลต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตหญ้าโดยตรง หากเกษตรกรสามารถจัดการดินได้อย่างถูกต้อง จะทำให้สามารถใช้ที่ดินของตนเอง เพื่อการปลูกหญ้าได้อย่างยั่งยืน จากการตรวจสอบคุณภาพของดินในพื้นที่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ ปลูกหญ้าแพงโกล่าเป็นอาชีพทางเลือก ซึ่งเป็น โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี พ.ศ. 2548 พบว่า ดินในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ พื้นที่ใน อ.ไชยปราการ และอ.สันกำแพง จ. เชียงใหม่ มีความหลากหลายในแง่ของปฏิกิริยาของดิน (pH) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ได้ และโพแทสเซียมที่สามารถแลกเปลี่ยนได้ ตลอดจนระดับของอินทรีย์วัตถุในดิน และจากการพบปะกับเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้เรื่องดิน รวมถึงการจัดการปุ๋ยให้เหมาะสมกับสภาพของดินและความต้องการของพืช ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ความรู้ในด้านดินและการจัดการปุ๋ยแก่เกษตรกร เพื่อให้สามารถจัดการดินในการปลูกหญ้าแพงโกล่าได้อย่างเหมาะสมและสามารถรักษาคุณภาพดินให้สามารถผลิตหญ้าแพงโกล่าได้ต่อไป

จากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาหญ้า ใน จ. เชียงใหม่ และ จ. ลำพูน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหญ้าแพงโกล่า ส่วนใหญ่ที่ใส่ปุ๋ยตามวิธีของเกษตรกรผู้มีประสบการณ์ที่เคยปลูกหญ้ามามาก่อน ซึ่งแต่ละพื้นที่มีสภาพดินที่แตกต่างกัน และส่วนหนึ่งใส่ปุ๋ยตาม

คำแนะนำทั่วไปของกรมปศุสัตว์ อีกส่วนหนึ่งใส่โดยอาศัยความน่าจะเป็น และใช้ความเคยชิน โดยคิดว่าพืชส่วนใหญ่ก็ใช้ปุ๋ยคล้าย ๆ กันได้ จากการใส่ปุ๋ยด้วยวิธีเหล่านี้ น่าจะก่อให้เกิดปัญหา กับดิน เนื่องจากการใส่ปุ๋ยเคมีมากเกินไป โดยเฉพาะยูเรีย จะทำให้ ดินมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลเสียต่อสมบัติทางกายภาพ และทางเคมีของดิน นอกจากนี้การใส่ปุ๋ยเคมีซึ่งมีธาตุอาหารหลักครบ ทั้ง 3 ธาตุ อย่างต่อเนื่องน่าจะมีผลทำให้เกิดปัญหาด้านการขาดสมดุลของธาตุอาหารพืชในดิน ซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ธาตุอาหารของพืช ผลผลิต และคุณภาพของหญ้าแพงโกล่า จากข้อมูลที่ได้ จากการสอบถามเกษตรกรพบว่า เกษตรกรโดยรวมไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการใส่ปุ๋ยไม่ถูกต้อง และเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ต้องการลดต้นทุนการผลิต จะใช้ปุ๋ยตามสภาพ เศรษฐกิจของตนเอง สำหรับเกษตรกรบางรายยังมีความเข้าใจผิดว่า การใส่ปุ๋ยในปริมาณมาก ผลผลิตก็จะมากตาม ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และวิธีการใส่ปุ๋ยของเกษตรกร โดยให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามความเหมาะสมกับสภาพดิน และความต้องการของพืช น่าจะเป็นประโยชน์ อย่างมากกับเกษตรกร โดยเฉพาะการลดค่าใช้จ่ายเรื่องปุ๋ยให้น้อยลง รวมถึงช่วยชะลอ ความเสื่อมโทรมของดินให้เกิดขึ้นช้าลง สำหรับแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลง ความคิดและวิธีการใส่ปุ๋ยนาหญ้า ในแบบฉบับเดิมได้นั้น คือ การให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมใน การทดลอง โดยทำการทดลองเปรียบเทียบวิธีการใหม่ และวิธีการเก่าในแปลงเกษตรกรเองควบคู่ กันไป น่าจะทำให้เกษตรกรเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น เพราะได้มีโอกาสปฏิบัติด้วยตนเอง และทำให้ยอมรับแนวทางการจัดการใหม่ได้ง่ายขึ้น เมื่อเกษตรกรนาร่องประสบความสำเร็จ ก็จะ เกิดการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรคนอื่นๆ ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นผล ตามมา ในส่วนของนักวิชาการที่ลงไปทำงานร่วมกับเกษตรกร ก็จะทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นใน สภาพความเป็นจริงในแปลงนา เพื่อนำปัญหานั้น มาหาแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูก หญ้าแพงโกล่าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเหมาะสมของอัตราการใช้ปุ๋ยสำหรับการปลูกหญ้าแพงโกล่าในพื้นที่ของ เกษตรกร